

JANIKA MOSOLYOG

Janika szeretett nevetni. Mindig nevetett Janika, akkor is, ha bántotta valaki, és akkor is, ha mások sírtak. Sohasem tudta megérteni, hogy néha miért mogorvák és miért szomorúak az emberek. Mindig csak nevetett, mintha körülötte minden csupa tréfa volna.

Ott állt a kazán mellett Janika, csajkával a kezében, és nevetett. Nevette, hogy milyen illatosan gőzölög a bableves. Éhes volt Janika, azért nevetett.

A szakács idegesen ránézett, mert látta, hogy Janika ügyetlenül tartja a csajkát.

— Gyere közelebb — mondta.

— Éhes vagyok — mondta Janika.

Közelebb lépett a kazánhoz és nevetett. A szakács továbbra is dohogott, miközben megmerítette a kánalat. Janika nem értette, hogy a szakács mit beszél és azért nevetett. Különben is örült annak, hogy beszélnek hozzá. Tetszett neki, hogy olyan nyelven beszélnek hozzá, amiből ő nem ért egy szót sem.

A szakács megtöltötte a csajkát és Janika egy fa tövében vacsorázni kezdett.

Közben teljesen besötétedett és köröskörül megnyúltak a hegyek. Lámpát senki se gyújtott és Janika nem értette: miért kell sötétben vacsorázni.

— Sándor, miért nem gyújtanak lámpát? — kérdezte.

— Egyél — mondta Sándor.

— Nem látok — mondta Janika. — Miért kell sötétben vacsorázni?

— Hallgass — mondta Sándor.

Janika továbbra is mosolygott. Nézte, hogy milyen magasak a hegyek és milyen feketék. Délelőtt még úgy látta messziről, hogy a hegyek nem feketék, hanem kékszínűek és nem is olyan magasak, mint most. Mintha megnöttek volna. Egészen az égig érnek.

Körülötte csend volt, mindenki vacsorázott. Csak a kanalak és a csajkák kalimpálását lehetett hallani. Janika egy ideig figyelte, hogy mire hasonlít ez a zörej és rájött, hogy olyan, mint a kolompszó. Érdekesnek találta, hogy vacsora közben senki se beszél és ezért a csajkák zöreje olyan, mint a kolompszó. Csak azt nem értette, hogy miért kell evés közben is fegyvert viselni és miért nem gyújtanak lámpát.

Ült Janika a fa tövében és hallgatott. Várta, hogy valaki rázendít egy nótára, mint máskor, menetelés közben vagy lefekvés előtt, de ezen az estén mindenki komor volt.

— Ma este senki se dalol? — kérdezte. — Miért nem dalolnak?

— Hallgass — mondta idegesen Sándor és elindult az iskola felé.

Egy ideig még azon tűnődött Janika, hogy miért hallgatnak úgy az emberek. De ekkor eszébe jutott, hogy iskolában fog aludni és újra mosolyogni kezdett. Janika tudta, hogy iskolában nem szoktak aludni, és azért nevetett.

Most már feljött a hold és fénye átszűrődött a lombokon. Janika felállt és kereste a holdkaréjt, de nem látta sehol, csak fénysugarakat látott, mint otthon, vasárnap délután, amikor az ablakon át besüt a nap. Állt Janika szemben a fénysugárral és arra gondolt, hogy jó lenne otthon lenni. Elindult, hogy megmondja: haza akar menni.

Az iskola előtti térségen találkozott a kürtössel.

— Haza akarok menni — mondta Janika.

— Menj aludni, Janika — mondta a kürtös.

Látta, hogy a kürtös mosolyog és újra mondani akarta: szeretne hazamenni. De megpillantotta a holdfényben ragyogó kürtöt és nevetni kezdett. Eszébe jutott, hogy a kürtös mindig olyan szépen fújja a takarodót. S olyankor mindig csillog a szeme. Azt nevette Janika, hogy a kürtösnek mindig könnyes a szeme, amikor a takarodót fújja.

— Menj aludni, Janika. Késő van — mondta a kürtös és eltűnt a fák között.

Janika nézett utána és arra gondolt, szól neki: fújja meg a kürtöt. Ekkor, valahol messziről, mély dörrenés hallatszott. Janika érezte, hogy reszket alatta a föld.

Az első gránát a kazán közelében robbant.

— Haza akarok menni — nyöszörögte Janika.

A szakaszvezető rohant el mellette.

— Utánam, Janika! — mondta és eltűnt az erdőben.

Az ágyúzás egyre erősödött. Janika görcsösen átölelt egy fát és nyöszörgött. Minden robbanásnál nevetett. Félt Janika, azért nevetett. Úgy nyöszörgött, mint egy kismacska.

Mikor látta, hogy egyedül marad, futni kezdett az iskola felé, de a következő pillanatban elterült a földön.

A harc mindinkább kifejlődött. Az ágyúmorajt most már gépfegyver-kattogás is színezte.

Janika lassan felemelte a fejét és hallgatott. Látta, hogy az iskola-épület lángokban áll. Arra gondolt, hogy jó lenne otthon lenni. Otthon is ilyen bársonyos a fű, mint itt a hegyekben, de nem véres. Janika érezte, hogy a fű nem harmatos alatta, hanem véres. Észrevette, hogy a fejéből patakzik a vér. Felállt és nyöszörögve futni kezdett a hegyoldal felé.

— Sándor, ne hagyj itt! — zokogta.

— Sándor, ne hagyj itt! — visszhangzott az erdő.

Megtorpant Janika. Még sohasem hallott ilyen hangot. Mert ő eddig mindig csak nevetett, még akkor is, ha bántotta valaki. Elhallgatott és mosolygó arccal ballagott tovább a hegyoldalon. Félt Janika, azért mosolygott.

Foszforos puszkagolyók és színes rakéták világítottak a sötétben. Janika állt a hegyoldalon és figyelte ezt a tűzijátékot. Azt figyelte, hogy a rakéták milyen színes csíkokat rajzolnak az égre. A völgyben néhány épület lángokban állt és Janikának eszébe jutott, hogy ma este iskolában kellett volna aludnia.

A közelben megmozdult az avar.

— Ki vagy? — kérdezte egy hang.

— Haza akarok menni — nyöszörögte Janika.

A fák közül egy katona jött elő, géppisztollyal a kezében. Egyenesen Janika felé tartott. Látta, hogy Janikának vörös csillag van a sapkáján, azért közeledett feléje.

— Kezeket fel! — mondta a katona.

Janika nem mozdult. Egy ideig szótlanul álltak egymással szemben. Mint két szobor. A katona ekkor a géppisztolyát Janika nyakába akasztotta, revolverét a kezébe nyomta és intett neki, hogy kövesse.

Ballagtak ketten a holdfényben. Elöl a katona, felemelt kézzel, hátul Janika, géppisztollyal a nyakában és revolverrel a kezében. Az erdő most már csendes volt. Csak Janika sírását lehetett hallani. Nem tudta, hogy hová mennek, azért sírt Janika. Úgy nyöszörgött, mint egy kismacska.

— Állj! Ki vagy? — kérdezte egy hang.

— Partizán — válaszolta a katona.

A szakaszvezető közelebb jött. Janika megismerte és zokogni kezdett. Örült a szakaszvezetőnek, azért sírt Janika.

— Hogy került ide? — kérdezte a szakaszvezető.

— Megadtam magam — mondta a katona.

A szakaszvezető nevetni kezdett. Úgy nevetett, hogy visszhangzott tőle az erdő.

— Gyertek közelebb — kiáltotta. — Janika elfogott egy ellenséges tisztet.

Percek alatt összesereglett az egész század. Mindenki nevetett. Janika nem értette, hogy miért nevetnek a többiek, csak állt csodálkozva a katoná mögött, aki még mindig felemelve tartotta a kezét.

— Janika, megsebesültél? — kérdezte Sándor.

— Sándor, te itt vagy? — mondta Janika és mosolyogni kezdett.

A szakaszvezető megbízta Sándort, hogy az ellenséges tisztet kísérje le a völgybe, a brigádparancsnokságra.

Elindultak hárman a völgy felé. Elöl a fogoly, mögötte Sándor és Janika. A többiek még mindig derültek, messziről idehallatszott a nevetés. Janika nem értette, hogy mi történt és gondolta, megkérdezi Sándort, hogy miért nevetnek az emberek. De ekkor eszébe jutott, hogy a kürtös mindig olyan szépen fújja a takarodót. És most már mosolygott ő is. Újra nevetett, mintha körülötte minden csupa tréfa volna.

Zenta, 1957. augusztus 25.

HISZPANSZKA-Neumann Maria
(Lengyelország):

Madártemetés (fametszet)